

вчинення корупційних дій.

2. Забезпечення вільного доступу населення до інформації про використання та розподілі бюджетних коштів.

3. Розширення практики обов'язкового і регулярного розкриття чиновниками і їх близькими відомостей про доходи, майно та конфлікті інтересів.

4. Створення спеціального органу розслідування корупційних діянь.

5. Проведення розслідувань закордонними незаангажованими спеціалістами, на яких складно тиснути.

Деякі з названих заходів вже тривалий час проводяться в Україні, але вони страждають одним великим недоліком: інформація, що отримується під час податкових звітів або при розподілі бюджетних коштів, не страждає на істинність та об'єктивність. І тільки про діяльність Національного антикорупційного бюро занадто рано надавати будь-які висновки.

Література

1. Бобырь В. И. Социальные факторы коррупции в Украине: пути улучшения ситуации / В. И. Бобырь // Збірник наукових праць Харківського Центру вивчення організованої злочинності. Вип. 1. – Х., 2000. – 364 с.

2. Мартини М. Борьба с «большой коррупцией»: трудности и успехи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.transparency.org/whatwedo/answer/fighting_grand_corruption_challenges_and_successes.

УДК 343.545

Усатова Т. І., здобувач,
Науково-дослідний інститут вивчення проблем
злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України

ЛАТЕНТНІСТЬ ДІЯНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ЗІ СТВОРЕННЯМ АБО УТРИМАННЯМ МІСЦЬ РОЗПУСТИ ТА ЗВІДНИЦТВОМ

1. Кримінально караним випадкам звідництва, створення або утримання місць розпусти, як і всій злочинності, є властивими процеси латентизації, що відчутно перевертають дійсні обсяги злочинності, пов'язаної з організацією протиправного надання сексуальних послуг. При цьому латентними слід вважати діяння, передбачені ст. 302 КК, відомості про які не потрапили до офіційної кримінально-правової статистики не залежно від причин їх приховування. Правильність цього підходу зумовлюється й тим, що всі опитані нами правоохоронці, тобто 100 % респондентів, зазначили, що про вони завжди знають принаймні про випадки створення й утримання місць розпусти, а так само сутенерства на підвідомчій їм території.

2. Щоб здійснити якомога повний кримінологічний аналіз злочинності проти моральності у сфері організації надання сексуальних послуг з урахуванням її латентної частини, треба визначитися із джерелами, з яких черпатиметься відповідна інформація. Такими джерелами є, по-перше, результати опитування співробітників правоохоронних органів, діяльність яких пов'язана із викриттям, зокрема, протиправних діянь, передбачених статтями 302 КК; по-друге, вивчення суспільної думки пересічних громадян щодо проблем запобігання проституції та іншим формам організації надання сексуальних послуг; по-третє, матеріали інтерв'ю осіб, які притягувалися до кримінальної відповідальності за вищезазначеною статтею; по-четверте, результати раніше проведених іншими вченими досліджень. Такий комплексний аналіз отриманої інформації й дає можливість зробити припущення про дійсні масштаби досліджуваного явища. Отже, перейдемо до аналізу отриманої інформації.

3. Ще раз наголосимо, що всім опитаним респондентам-співробітникам правоохоронних органів особисто були відомі випадки щодо заняття проституцією та функціонування місць розпусти на підвідомчій території. Проте на запитання «Чи завжди, коли стає відомою інформація про діяльність таких місць розпусти (факти надання сексуальних послуг, звідництво), настає реакція з боку правоохоронних органів?» лише близько 70 % осіб відповіли, що реакцією на подібні повідомлення є з'ясування обставин можливого правопорушення (і це, не дивлячись на те, що джерела надходження інформації про існування місць розпусти, фактів звідництва, заняття окремими особами проституцією є дуже різноманітними – заяви добропорядних громадян, які вважають своїм обов'язком повідомити про подібні факти, повідомлення інформаторів правоохоронних органів, представників офіційних органів й організацій, власні спостереження правоохоронців, оперативна інформація інших правоохоронних структур та ін.).

4. Достатньо несподіваними у плані з'ясування рівня латентності діянь, пов'язаних зі створенням або утриманням місць розпусти та звідництвом, виявилися результати вивчення громадської думки щодо ставлення до проблеми запобігання проституції та іншим формам організації надання сексуальних послуг. Абсолютно всі опитані чоловіки (не дивлячись за вік, соціальний та сімейний статус), на запитання «Як часто Ви користуєтеся сексуальними послугами, організація яких з боку інших осіб сьогодні підпадає під кримінальну відповідальність, а саме статтю 302 КК (Створення або утримання місць розпусти і звідництво) або статтю 303 (Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією)?» відповіли стверджувально. Що стосується жінок, то лише 21 % на зазначене запитання відповіли «так». Деякі при цьому дивувалися, що дії осіб, до яких вони зверталися з метою отримання сексуальних послуг, підлягають кримінальній відповідальності. Принаймні респондентами

висловлювалася навіть думка, що у подальшому вони будуть обережні, щоб «не підставити» тих, до кого вони звертаються.

5. Щоб спробувати встановити приблизний рівень латентності розглядуваних злочинів, ми маємо обмежити аналіз відповідних показників у часі. Оскільки офіційні відомості кримінально-правової статистики наводяться за один календарний рік, то логічним у цьому контексті виявляється запитання: «Як часто Ви зверталися по такі послуги протягом останнього календарного року?» Результати узагальнення виявилися такими: 27 % чоловіків і 11 % жінок зверталися до «організаторів» сексуальних послуг протягом минулого року. Отже, здійснимо розрахунки лише за один рік. Так, на 1 січня 2015 р. чисельність населення України віком від 16 до 59 років складала 26 613,3 тис. осіб [1]. При цьому будемо виходити з того, що жіноча та чоловіча частини населення представлені приблизно рівними частками (хоча в дійсності населення жіночої статі дещо перевищує частку осіб чоловічої статі). Нескладні розрахунки дозволяють підрахувати, що близько 3,6 млн чоловіків і 1,5 млн жінок останнім роком вдавалися до послуг звідників, сутенерів або користувалися послугами будинків розпусти. У 2014 р., нагадаємо, обліковано лише 809 фактів вчинення злочинів, передбачених статтями 302 і 303 КК. Це означає, що латентна частина злочинності, пов'язаної з організацією надання сексуальних послуг, у 5 тис. разів (!) перевищує обліковану її частину. Тобто, поділивши більш-менш наближену до реальності цифру правопорушень, отриману у вищезазначений спосіб, на офіційно обліковану кількість кримінально караних правопорушень, ми отримуємо індекс латентності, що дорівнюється п'яти тисячам. Установлене дозволяє відносити цю злочинність до злочинних проявів із надвисоким рівнем латентності.

6. Частково пояснює такий надзвичайно високий рівень розглядуваних правопорушень ментальність осіб, які звертаються за подібними послугами. Справа в тому, що 100 % опитаних чоловіків і 87 % жінок категоричні у своїх судженнях щодо відсутності права будь-кого притягувати їх до відповідальності за звернення до звідників, сутенерів, утримувачів місць розпусти, оскільки своїми діями вони (клієнти) не порушують закон, а навпаки, це є їх власним вибором, їх правом на задоволення у такий спосіб своїх сексуальних потреб. А так як вони нічого не порушують, то, у свою чергу, немає необхідності притягувати до відповідальності й осіб, які задіяні у налагодженні сексуальних стосунків сторонніх осіб. Однак при цьому респондентами висловлювали пропозиції щодо утримання податків, установлення контролю над такою «підприємницькою» діяльністю з боку держави, дотримання санітарних вимог, визначення територій, на яких можуть надаватися такі послуги, тощо.

7. Що стосується аналізу юридичної літератури з приводу латентності

діянь, передбачених ст. 302 КК, то наголосимо, що спеціальних досліджень в Україні раніше не проводилося.

8. Окремий інтерес для збагачення теорії боротьби зі злочинністю та практики протидії їй представляє віднесення аналізованих злочинів до тих чи інших різновидів латентних правопорушень. Традиційно вважається, що латентну злочинність утворюють три види латентності – природна, штучна і суміжна. Як показує аналіз результатів проведеного анкетування, латентність діянь, пов'язаних зі створенням або утриманням місць розпусти та звідництвом, представлена всіма видами. Перш за все є чимало ситуацій (особливо це стосується фактів звідництва), коли про правопорушення відомо лише самому злочинцю та особам, організації сексуальних відносин яких винний сприяє. Така практика може тривати роками. Що стосується створення або утримання місць розпусти, як показало вивчення матеріалів кримінальних проваджень, тривалість їх функціонування значно коротша (в основному до 3-х місяців). Також є наявними латентні правопорушення, про вчинення яких вже відомо або стало відомо правоохоронним органам, але останні внаслідок різних причин приховують ці злочини від обліку. На підтвердження існування цього виду латентних злочинів, передбачених ст. 302 КК, нагадаємо, що опитані співробітники правоохоронних органів зазначили, що про факти функціонування місць розпусти, як правило, завжди відомо не лише оточуючим, а й тим, в обов'язок яких ставиться боротьба зі злочинністю.

На особливу увагу заслуговують випадки правопорушень, що відносяться до суміжного виду латентності. Одразу підкреслимо, що йдеться про таку форму організації надання сексуальних послуг, як звідництво. Аналіз слідчо-судової практики показав, що у багатьох випадках винному у провину ставився лише один епізод звідництва без мети наживи. І хоча кримінально-правова доктрина вважає, що для звідництва ознака неодноразовості посередництва у розпусті не є обов'язковою, однак робить при цьому застереження, що одиничний факт не завжди наділений суспільною небезпечністю, що притаманна злочину [2, с. 707]. На практиці ж фактично однакові діяння в одних випадках можуть розцінюватися як злочини, а в інших – навіть не вважатися правопорушеннями. І при інших рівних обставинах те чи інше діяння може перебувати нібито на межі, переходячи або до розряду злочинних, або ж так і залишаючись поведінкою, що за своїм характером набуває ознак межової латентності.

Література

1. Розподіл постійного населення України за статтю та віком: стат. зб. станом на 1 січня 2015 р. – К.: Державна служба статистики України, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/druk/publicat/kat_r/publnasel_r.htm. – Заголовок з екрана.

2. Уголовный кодекс Украинской ССР: науч.-практ. коммент. /

Н. Ф. Антонов, М. И. Бажанов, Ф. Г. Бурчак и др. – К.: Политиздат Украины, 1987. – 707 с.

УДК 343.915

Юзікова Н. С., к.ю.н., доцент,
Дніпропетровський національний університет
імені Олеся Гончара, м. Дніпропетровськ

ВПЛИВ ЗМІ НА РОЗВИТОК НЕПОВНОЛІТНІХ ТА НЕГАТИВНУ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗЛОЧИННУ ПОВЕДІНКУ ЧАСТИНИ НЕПОВНОЛІТНІХ

У процесі розвитку суспільства, трансформації ідеологічної, політичної, національної, соціокультурної складової суспільних відносин, відбуваються зміни у інформативному та комунікативному просторі.

Інформація та комунікація виступають різними рівнями процесу спілкування особистості неповнолітнього у суспільстві та сприйняття світу й оточення. У межах першого когнітивного (пізнавального) інформація виступає пізнавальним ресурсом при формуванні уявлень, ціннісних орієнтирів, стереотипів поведінки неповнолітнього. На другому рівні – інформація поєднується із системою діючих у державі й суспільстві соціальних норм, цінностей, що впливає на формування мотивації до прийнятної активності неповнолітніх.

Засоби масової інформації (ЗМІ) як важливий інструмент соціально-політичного інституту та потужний агент соціалізації дитини у широких масштабах виступають засобом ідеологічного і політичного інформативного, психологічного, освітнього, розважального впливу.

Вплив ЗМІ на розвиток особистості дитини та формування мотивації до позитивної поведінки не однозначний. З одного боку, інформування підліткової аудиторії із досягненнями людства, технічними новинками, творами мистецтва сприяє культурно-виховному, ідеологічному, особистісному розвитку дитини. З іншого – низький культурно-художній рівень розважальних програм, примітивних освітніх програм, поширеність інформації насильницького, сексуального, принижуючого честі і гідності особи характеру, необмежена можливість їх тиражування породжує формування примітивних цінностей, закріплення асоціальних норм та прагнення до суспільно небезпечної поведінки.

Формуючи інформаційний простір для розвитку особистості дитини важливо повсякчасно і всіляко реалізовувати положення ст. 17 Конвенції про права дитини, в якій говориться, що «Держави - учасники ... заохочують розробку належних принципів захисту дитини від інформації і матеріалів, що завдають шкоди її благополуччю ...» [1].